

Pospíšil, Ivo

Bielsko-bialské výzvy a Boloňská deklarace

Slavica litteraria. 2012, vol. 15, iss. 1, pp. 170-172

ISSN 1212-1509 (print); ISSN 2336-4491 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/124358>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

holocaustu jako genocidia, absurdního, reflektovaného jako důsledek antisemitismu a nacistické politiky, avšak nelze ignorovat ani jiné výklady, třebaš „nekorretní“, operující s pojmem „Hospodinův hněv“, k němuž by navádělo studium Tóry, podle níž je židovský lid zvláštním božím majetkem a dle Hospodinovy vůle povyšován – i zatracován, drcen jako olivy, aby vydaly olej... Jakkoli je to hledisko lidsky a historicky stěžejní přijatelné, nelze jej (pocit viny za vlastní dějiny) interpretačně ignorovat. Autorka si uvědomila evidentně symbolický název patrně nejlepšího románu Arnošta Lustiga „Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou“, ale podle mého soudu přehlédla jeden důležitý moment, tedy že v rabinově modlitbě je jméno Kateřinino stavěno „rouhačsky“ před jméno Hospodinovo: „Pochváleno budiž tvoje jméno, dříve než jméno boží“. Otevírá se tím i nový interpretační rámec: nelze snad její čin chápat tak, že zatímco Hospodin ke zvěrstvům z nějakých důvodů mlčel, pokud je nepřipravil jako krutý trest „svému nevěrnému“ lidu, jediná statečná dívka (kurážná, dobrá, spravedlivá, krásná...) vzala spravedlnost do vlastních rukou a zahanbila všechny ustrašené, pasivní, zotročené, bez vůle a ducha? Ale i to je pouze jeden rozměr onoho možného rabinského zvratu.

Monografie Zuzana Vargové spíše problémy otevírá, než aby na ně reagovala jasnou odpovědí a přesvědčivou argumentací. Přesto si, a možná právě proto, zaslouží pozornost badatelské veřejnosti.

Alexej Mikulášek

BIELSKO-BIALSKÉ VÝZVY A BOLOŇSKÁ DEKLARACE

Agnieszka Będowska-Kopczyk, Ljiljana Šariš and Libor Pavera (eds): *Challenges for Foreign Philologies.*

Part 1: The Bologna Process and New Curricula. ATH Promix, Bielsko-Biała 2011, ISBN 978-83-904037-4-8, ISBN 978-83-62292-02-8.

Part 2: Interdisciplinarity and New Teaching Methods. ATH Promix, Bielsko-Biała 2011, ISBN 978-83-904034-9-3, ISBN 978-83-62292-6.

Řešitelský tým z univerzity v Bielsko-Białe s podporou z Islandu, Lichtenštejnska, Norska a EU vytvořil projekt *Modern Scientific and Economic Tools in the Area of Central Europe*, který v souvislosti s realizací zásad Boloňské deklarace zkoumá vývoj vědeckých a pedagogických nástrojů na univerzitních oborech humanitního typu, speciálně v rámci filologických disciplín soustředěných na výuku tzv. cizích filologií.

V prvním svazku najdeme studie přispěvatelů z Chorvatska, České republiky, Norska, Polska, Srbska, Slovenska a Slovinska, kteří se zabývali implementací zásad Boloňské deklarace do filologického studia, což je, jak všichni vědí, nelehký úkol. Autor této recenze v prvním článku studuje problém flexibility a individuality budoucích filologů v návaznosti na komparativní a areálový aspekt studia, Ljiljana Šarić zase ukazuje na norskou zkušenost s areálovými studii a také na úskalí filologické skepse ve vztahu k areálovým studiím, jak se to pokoušel manifestovat již předchozí příspěvek. Joanna Jasińska prezentuje společný polský studijní program, Agnieszka Baran a Agata Ostrowska zkoumají šanci slovanské filologie na pracovním trhu, koeditorka Agnieszka Będowska-Kopczyk předvádí kombinaci filologie a „business studies“ v Bielsko-Białe. Další příspěvky jsou spíše případovými studii (case studies): tak je tomu v článku

Petara Vukoviće, jež se dívá na slovanskou filologii v Chorvatsku, Marie Wtorkowské, jež se zabývá slavistickými programy v Lublani, a Aleše Kozára, jež ukazuje vývoj českého vzdělávacího systému po roce 1989. Výborná je společná práce Marie Sobotkové a Jiřího Fialy z UP v Olomouci, kteří popisují tamní inovace polonistiky, jiné studie se zabývají například pozicí slovinštiny na univerzitě v Bělehradě, angličtiny v Chorvatsku, slovinštiny a vůbec „malých jazyků“ („small languages“, někde ještě milosrdněji „smaller languages“, příspěvek napsal Marko Jesenšek), nebo funkcí umělecké (krásné) literatury a knihovnické informatiky (Marta Germušková).

Druhý svazek je motivován spíše metodikou výuky. Je uveden sumarizující předmluvou jednoho z editorů Libora Pavery a ukazuje na různé přístupy, problémy i úskalí. Zde musíme hledat a nacházet rozdíl mezi dvojím významem anglického slova „methodology“ – metodologie a metodika: někdy se to hodně kříží. Jistěže tomu tak není v příspěvku Wígy Bednarkové, kde se zkoumá metodická inovace v souvislosti s požadavky trhu, nebo Moniky Maciejewské, jež ukazuje na autorčiny přístupy k studiu polštiny na brněnské slavistice. Někdy jde naopak již takřka o metodologii, jako v případě studie Doroty Chlopek, v níž jde o lexikalizaci anglických vět při překládání do polštiny, nebo v práci Daniela Bíny o mediální gramotnosti.

Celkově jsou oba svazky průraznou díkí a jasně vyjádřenou tendencí k inovaci přínosem; dělení na dva svazky však nemá ani nemůže mít striktní povahu, práce jsou tematicky prolínavé, propustné a je těžké je od sebe razantně oddělovat. Široce je zastoupena slovinština, resp. studium slovinštiny na různých univerzitách, i když jistě nejde o nejvýznamnější (slovanský) jazyk střední Evropy (Zde ovšem narážíme i na problém dodržování „středoevropského“ charakteru projektu, což je při aplikaci srovnávací metody obtížné a skoro nemožné, a také o notoricky známý konflikt jazykového a areálového principu a vůbec o problém, k jakému areálu to které území patří. To je jistě i problém historicky tranzitivního Slovinska, kde jde spíše o aktuální politicky vyjádřenou vůli). Jeden důvod – kromě obvyklé mezinárodní superagilnosti Slovinců – je v tom, že právě Slovinsko velmi dlouho a úporně váhalo a ostře se bránilo implementaci Boloňské deklarace na filologii – podobně jako svého času filologie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy: sám jsem toho byl v Lublani nejednou svědkem a byl jsem vtahován do diskusí. Tehdy jsem hájil názor, že nelze tomuto trendu odporovat, lze jej jen přizpůsobit, aby filologii spíše prospíval, než jí uškodil, i když tyto zásady mají pro filologie své zápory; navrhoval jsem využít metod, které dávno předtím brněnská slavistika prozíravě uplatňovala a uplatňuje a které jsem doporučil i v úvodním článku prvního svazku této série.

Samostatnou kapitolou je ovšem jazyk obou svazků, tedy angličtina. Řekl bych, že se místy jen málo podobá skutečnému živému jazyku britských ostrovů a dílem i USA, je to již takřka metajazyk evropských struktur, novinářský žargon, jen málo citlivý k reálnému společenskému a tradičnímu pozadí původních mateřských zemí, ale tak to v případě „lingua franca“ musí být a je to první krok k dezintegraci a „rozpuštění“ tohoto jazyka (viz osudy latiny), i když půjde možná o dlouhá desetiletí nebo dokonce staletí a to už autory těchto kreativních svazků nebude příliš zajímat.

Cesty k implementaci zásad Boloňské deklarace se hledají a nacházejí, ať jsou to areálová, komparativní nebo mediální studia, internetové přístupy apod. Nicméně hlavní otázka zůstává nezodpovězena: zda byla implementace Boloňské deklarace ve filologickém studiu nutná, zda by se bez ní filologická studia neobešla pomocí vlastní, zevnitř

jdoucí modernizací (ale jak jsme poznali tvrdošijný a nefunkční konzervatismus některých slavistů – i českých, bylo by to těžké). A další otázka: jak se tato implementace projevila a projevuje v uplatnění filologů na trhu práce. Tu se rozevírá stále více zející propast mezi bakaláři a magistry a jejich programy a právě zde se nabízí další téma, které nemusí zasáhnout jen praxi, ale i teorii, metodiku a metodologii filologických věd.

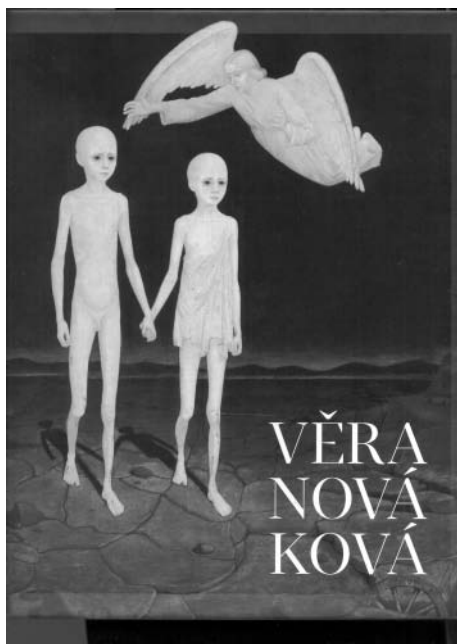
Ivo Pospíšil

BOLESTNÁ VÝPOVĚĚ

Věra Nováková. Argo, Praha 2011, 219 s. ISBN 978-80-257-0395-3

Reprezentativní výtvarná monografie, na jejíž textové části se podíleli manžel Věry, rozené Novákové, Pavel Brázda, Richard Drury a Pavla Pečínková, představuje komplexní průřez celoživotní tvorbou této osobité malířky a sochařky. Nemilosrdná padesátá léta poznamenala hned na počátku tvůrčí dráhy další profesní i lidské osudy Věry Novákové. Spolu se svým budoucím manželem Pavlem neprošli r. 1949 na pražské Akademii výtvarných umění sekerářskými studentskými prověrkami a byli vyloučeni. Jejich existenční krizi pomohla alespoň částečně vyřešit Pavlova babička Helena Palivcová-Čapková. Její druhý manžel, diplomat, básník a vynikající překladatel Josef Palivec byl r. 1948 odsouzen na deset let a ve vinohradské vile bylo dost místa i pro mladé manžele.

V obsáhlé Palivcově knihovně, kterou jsem nejménou obdivovala, Pavel objevil knihu amerického sociologa ruského původu, dnes opět často citovaného, Pitirima Alexandroviče Sorokina *Krise našeho věku* (česky 1948), v níž oba našli inspiraci k výtvarnému ztvárnění oněch depresivních let. Výrazem Věřina přesvědčení o nutnosti proměny světa byl její diptych *Tak končí sláva světa* (1952–53) a *Po konci* (1952). Mezi ukřižovaným Kristem, z jehož nimbu sálají sluneční paprsky, a diktátorem v brnění, svírajícím zeměkouli, je změř lidských bytostí, zoufalých ve chvíli zkázy. Druhá část diptychu přináší jen vyprahlou rozpukanou zem, po níž kráčeji vychrtlé holohlavé děti. Na temném horizontu se však vznášejí útrpný anděl, naznačující, že

Po konci, 1952